

ПОЗНАВАТЕЛНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА ДОЛАРОВИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ

А. Вътрешни анализи

При анализи в рамките на националната икономика познавателното съдържание на обемните показатели в левове и в долари е идентично - те, в стойностни измерители, но в различна валута, показват колко е произведено. Числовата стойност на показателите е различна. Също и размерността им², поради което те са неадитивни и несъпоставими. Но могат да се съотнасят³. Чрез показателите в долари не узнаваме повече отколкото чрез показателите в левове.

Относителните показатели за структура са безразмерни. Те могат да се изчисляват както от обеми в левове, така и от обеми в долари. Познавателното съдържание на показателя в двата случая е идентично. Числовите му стойности са равни⁴. Оценките в долари не ни дават за структурите знание в повече в сравнение с оценките в левове.

Относителните показатели за динамика също са безразмерни. Могат да се изчисляват както от обеми в левове, така и от обеми в долари, които и в двата случая могат да бъдат и в текущи, и в съпоставими оценки. Познавателното съдържание на показателя, определен от левови и от доларови обеми, е идентично. Числовите стойности на показателя, изчислени от съпоставими левови и от съпоставими доларови оценки, също са равни (табл. 1, кол. 8 и 9). И тук доларовите оценки не ни дават нито по-добро, нито дори по-различно знание от левовите оценки.

Ако показателят е изчислен от обеми в текущи левови и доларови оценки, познавателното му съдържание е идентично, но числовите му стойности не са равни (табл. 1, кол. 6 и 7)⁵.

² Характеристиката "в левове" или "в долари" е елемент от размерността на показателите. За размерността на икономическите показатели (Игов, 2000, с. 51-58; Размерностен подход..., 2000, с. 34-38).

³ Не можем да сумираме или да сравним продукцията на индустрията и на земеделието, ако едната е в левове, а другата - в долари, но можем да съотнесем потребен внос в долари към произведена продукция в левове.

⁴ Илюстрация: през 2002 г. БДС на националната икономика е 28 526 млн. лв., а на индустрията - 8 289 млн. лв.; средногодишният валутен курс е 2.077 лв. за един долар (Статистически справочник, 2004, с. 210; Основни макроикономически показатели, 2003, с. 23). Преоценени, двата показателя за БДС са съответно 13 734 и 3 991 млн. долара; относителният дял на индустрията е

$$\frac{8289}{28526} = 29.1\% = \frac{3991}{13734}$$

⁵ При това, в конкретния пример (реални данни) за първата година след базисната левовите оценки дават по-висок индекс, а при втората, обратно, по-висок е индексът от доларовите оценки.